

УСПЕНИЕ НА ПРЕСВЕТА БОГОРОДИЦА

Още от първите векове на християнството св. Църква наредила да се празнува денят "Успение на пресвета Богородица". Подробности за това чудно събитие, както и някои сведения за живота на пречистата Божия Майка след възнесение на Спасителя, не са предадени от древните църковни писатели.

След като се върнали от Елеонската планина подир възнесението Христово, св. апостоли прекарвали в Йерусалим, очаквайки Утешителя Св. Дух, обещан им от Спасителя. Всички вярващи живеели в единодушие и любов и непрестанно се молели. С тях била и Майката Христова и някои свети жени, които служели на Господа през последните години на живота Му. Понятно е колко радостно и утешително било присъствието на Божията Майка за учениците, които скърбели за раздялата със своя божествен Учител. Тя вероятно им предавала ония думи, които, според евангелист Лука, "спазвала, като ги слагала в сърцето си" (Лука 2:19; 2:51); и всички вярващи гледали на нея с любов и благоговение. Пресветата Дева е живяла на хълма Сион в дома на св. Йоан Богослов, когото сам Господ в последните минути на Своя земен живот отдал като син –

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

вместо Себе Си – на Своята пречиста Майка; и от тогава Йоан, като я взел при себе си в къщи, ѝ служел като на своя майка (Йоан 18:27).

И след слизането на Св. Дух над апостолите пресвета Богородица си останала в Йерусалим. Скъпи ѝ били ония места, гдето страдал и умрял нейният божествен Син. Често тя ходела да се моли на Голгота, на Елеонската планина, в градината, гдето било погребано тялото на Спасителя. Предполагат, че от нея християните възприели благочестивия обичай да посещават местата, осветени чрез присъствието на Господ Иисус Христос.

Когато цар Ирод почнал да гони Божията Църква, пречистата Божия Майка заминала за известно време в Ефес, гдето проповядвал св. Йоан Богослов. Има предание, че тя посетила Св. гора Атонска и остров Кипър, гдето праведният Лазар, когото нейният Син възкресил от мъртвите, бил епископ. Ето какво разказва църковното предание за това:

"Когато апостолите хвърлили жребие кой къде да отиде, за да проповядва Евангелието, пресвета Богородица пожелала да дели с тях трудовете им и казала да хвърлят жребий и за нея. Паднало ѝ се Иверската земя и Св. гора Атонска. Но ангел Божи ѝ се явил и казал да не напуска за известно време Йерусалим. Няколко години след това тя пожелала да посети св. Лазар и се отправила на кораб за остров Кипър. По пътя се дигнала страшна буря. Корабът се отклонил от пътя си, отдалечил се от Кипър и стигнал до Св. гора. Тук имало езически храм, пълен с идоли. Но щом пресветата Дева слязла на сухо, идолите паднали и св. Богородица проповядвала на изплашените жители за своя Син Иисус Христос. Мнозина повярвали и Божията Майка казала: "Това място ще бъде мой жребий, даден ми от моя Син и Бог. Няма да оскъдне Божията милост на това място и аз ще му бъда застъпница!" Затова отците на св. Атонска гора и досега считат Божията Майка своя особена покровителка и наричат Св. гора "Жребий на Божията Майка".

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

Когато гоненията малко поутихнали, пресвета Богородица се върнала в Йерусалим и живяла там обкръжена от благоговейна любов. Постепенно с разпространението на християнската вяра растяла и славата на Божията Майка. Мнозина дохождали от далечни страни да я видят. В едно древно послание, приписвано от някои на св. Игнатий Богоносец, четем:

"Много са у нас жените, които желаят да видят Майката Исусова. Чуваме, че тая девствуваща Майка Божия е изпълнена с всякаква благодат: в гоненията тя е благодушна, при сиромашия и лишения не скърби, на оскърбяващите я не се гневи, но им прави добро, в щастие е кротка, към бедни е милостърдна и им помага, колкото може. Но не търпи въставащите против нашата вяра; тя е благовестница на нашето благочестие и наставница на верните във всяко добро дело. А особено обича смирениите, защото сама във всичко е смирена".

Езичниците и юдеите, които мразели християните, негодували против Божията Майка заради уважението, с което се ползувала. Като знаели, че тя често посещава местата, где то страдал Исус Христос, те я следели, за да я убият. Но Господ пазел пречистата Дева и ѝ готвил славно успение.

Пресвета Богородица била вече в преклонни години (64-годишна). Веднъж, когато се молела на Елеонската планина, тя видяла пред себе си архангел Гавриил, който държал в ръка палмово клонче. Той ѝ възвестил, че след три дни тя ще се престави отвъд: "Твоят Син и Бог наш ще те вземе в Своего горно царство, за да живееш и царствуваш с Него вечно!" И след като ѝ дал райското палмово клонче, се оттеглил. С най-жива радост св. Богородица приела вестта за своята близка смърт, понеже отдавна желала да остави долния свят и да се пресели във вечните обители. Тя коленичила, дълго се молила и благодарила на Господа.

Когато тя се върнала у дома, св. Иоан Богослов бил поразен от сиянието, което озарявало нейното лице. Тя му известила за случилото се и започнала да се готви за своята смърт. Наредила и

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

украсила дома като за радостно тържество, завещала на две бедни вдовици дрехите, които обикновено носела, и помолила Иоан да погребете тялото ѝ в село Гетсимания, гдето лежали нейните родители и св. Йосиф Обручник. Св. Иоан уведомил Иерусалимския епископ ап. Яков за близката смърт на Божията Майка. Той известил за това на всички нейни сродници и изобищо на вярващите. Скоро всички се събрали при св. Богородица. Всички плачели и скърбели за раздялата с Божията Майка. Но тя ги утешавала, предавала им думите на архангела, показвала им райското клонче и обещала винаги да се моли за тях.

Пресвета Богородица имала още едно желание – да види още веднъж св. апостоли, които сега били пръснати по цял свят да проповядват Евангелието. И желанието ѝ се изпълнило. По чудесен начин всички апостоли, освен Тома, били пренесени в Йерусалим и изведнъж в едно и също време се явили пред вратите на нейния дом. Заедно с другите апостоли дошъл и св. апостол Павел с учениците си Тимофей, Дионисий Ареопагит и Йеротей Атински. Всички били смаяни, като се видели един друг. А когато св. Богородица известила за своята близка смърт, сърцата им се натъжили при мисълта, че те вече за последен път виждат Иисусовата Майка. Но тя, славейки и благодарейки на Господа, Който изпълнил последното ѝ желание, молила ги да не скърбят: "Не плачете, приятели и ученици Христови, и не помрачавайте радостта ми с вашата скръб! А радвайте се с мене, заедно отивам при моя Син и Бог. А като погребете телото ми, върнете се всеки на своята работа!" След това пресвета Богородица разпитала апостолиите за трудовете им в проповядване словото Божие, дълго беседвала с тях, благословила ги и се молила Богу за цял свят.

Настъпил денят на нейното преставяне. От сутринта свещи горели в дома в знак на радост и тържество. Апостолиите се молели и славословили Бога. Божията Майка възлегнала на украсен одър, радостно очаквайки смъртта. Изведнъж в третия час (9 часа) чудна

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

небесна светлина озарила стаята. Покривът на къщата като че ли се разтворил и чудно явление се представило пред очите на вярващите. Сам Господ Иисус Христос в небесна слава, обкръжен от ликове ангели и светци, слязъл от небесата за душата на св. Богородица. "Душата ми величае Господа – възкликнала тя – и духът ми се зарадва в Бога, Спасителя мой, защото Той милостно погледна смирението на рабинята Си" (Лука 1:46-48). Господ повикал пречистата Си Майка за вечен живот и след това се чуло пееенето на ангелите, които славели с думите на архангел Гавриил: "Радвай се, благодатна, Господ е с тебе, благословена си ти между жените!" (Лука 1:28). Всички с благоговение гледали на това преславно видение. И когато след това пристъпили към одъра, на който лежало пречистото тяло на Божията Майка, видели, че лицето ѝ сияе като слънце и чудно благоухание се разляло по стаята. Сърцата на всички присъстващи се изпълнили с неизказана духовна радост.

Когато дошло време за погребение, апостолите вдигнали одъра и с псалмопение го занесли през град Йерусалим в село Гетсимания. Напред вървял св. Йоан Богослов, държейки в ръка райското клонче. Всички вярващи вървели подир пречистото тяло, над което се носел сияещ във вид на кръг облак, който озарявал цялото шествие, и ангелското пение се сливало с гласовете на вярващите. Много жители от града, като видели това чудно шествие, се присъединили към него. Но когато юдейските архиереи и началници узнали, че такава чест се оказва на починалата Майка Христова, те пратили въоръжени войници, за да разгонят събралата се тълпа и да отнемат от християните тялото на Божията Майка – те искали да го изгорят. Но когато войниците се приближили, сияещият кръг изведнъж се спуснал и като че ли с каменна стена оградил шествието, а пратените войници били внезапно поразени от слепота: По-късно някои от тях повярвали и били изцерени при гробницата на Божията Майка.

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

Апостолите погребали тялото в пещерата при село Гетсимания и затворили с камък входа ѝ. В продължение на три дни те се молили непрестанно при гробницата и през всичкото време над това място пеели ангели.

На третия ден след успението (заспиването) на св. Богородица пристигнал ап. Тома. Той много се огорчил, че пристигнал твърде късно и не заварил жива пресвета Богородица. В желанието си да го утешат апостолите му предложили да отвалят камъка от гроба, за да може да се поклони на пречистото тяло. Но когато влезли в пещерата, видели, че е празна и че на мястото, где то било положено тялото на Божията Майка, останала само плащаницата, с която я били покрили.

Апостолите в недоумение молили Бога да им открие тайната на това чудно събитие и в същия ден тя им била разкрита. Като се събрали на обща трапеза, те беседвали за успението на св. Богородица. Трябва да се има пред вид, че на своята трапеза те имали обичай да оставят едно празно място и да турят на него хляб за възкръсналия Господ Иисус Христос. След ядене те вдигали тоя хляб, наричан "част Христова", и като славели Пресвета Троица, казвали: "Господи Иисусе Христе, помагай ни!" След това разделяли тоя хляб помежду си и го изяждали като благословение от Иисуса Христа. Тоя път, в същото време, когато станали от трапезата, за да въздигнат Христовата част, изведнъж чули ангелско пение и като отправили очи към небето, видели на облаците пречистата Божия Майка, сияеща от слава и обкръжена от ликове ангели: "Радвайте се! – казала им тя, – защото с вас съм през всички дни!" Изпълнени от неизказана радост, те вместо обикновената си молитва извикали: "Пресвета Богородице, помагай ни!" Оттогава апостолите повярвали, че Пресветата Божия Майка възкръснала в третия ден след успението си и с тялото била взета на небесата.

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

В памет на това нейно явяване пред апостолите св. Църква наредила да се прави възношение (въздигане хляб) в чест на пресвета Богородица. Това възношение се нарича "панагия" ("пресвета").

По-късно над пещерата, где то било положено тялото на Божията Майка, издигнали църква и оттогава започнали тържествено да празнуват Успението на Божията Майка. Тоя празник е един от дванадесетте велики празници.

© Жития на светците. Синодално издателство, София, 1991 година, под редакцията на Партений, епископ Левкийски и архимандрит д-р Атанасий (Бончев).